

Makedonya Meselesi (La Question Macédonienne)

Joseph Aulneau

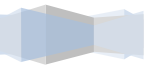
Paris, Revue Politique et Parlementaire, Nisan 1912, Sayı 214, 33 Sayfa

Gassim IBRAHIM*

La Question Macédonienne (Makedonya Meselesi) Fransız avukat Joseph Aulneau tarafından yazılmış olup *Revue Politique et Parlementaire Dergisi*, Nisan 1912, 214 Sayısında yayınlanmış geniş kapsamlı bir makaledir. Aulneau, Balkan Savaşı arefesinde yazdığı bu makalede dönemin Osmanlı Devleti'ni meşgul eden en önemli meselelerinden biri olan Makedonya meselesini ele almıştır. Yazar, Makedonya bölgesinin tarihi ve coğrafyasına kısaca değindikten sonra kronolojik şekilde meselenin sebeplerini inceleyerek sorunun nasıl çözüleceğine dair telkinlerde bulundu.

Makale, başlıklı bölümlere ayrılmamakla beraber ilk kısmı önce sözkonusu bölgenin tarihi ve coğrafyasından bahseder ardından da Makedonya meselenin problematiğini ortaya koymaktadır.

*Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Doktora Öğrencisi, ibrahimgassim983@gmail.com

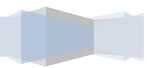
Yunanlılar, İranlılar, Romalılar, Bulgarlar ve Sırlar gibi birçok imparatorluğun rekabet ortamı olmuş olan Makedonya XIV. yüzyılın ikinci yarısından o makalenin yazıldığı döneme kadar Türklerin elinde kalmıştır. Yazara göre tarih ve ırkların bulunduğu Makedonya, gerek Avrupa gerekse Asya'nın emelleri yüzünden kendine sahip çıkamadı ve bu da Makedonya meselesinin ortaya çıkması ve karmaşık hale gelmesinin bir sebebidir. Aulneau, Makedonya meselesinin arzettiği ve öngörülmesi gerektiği üç farklı bakış açısı ortaya koymaktadır –Makedonyada bağımsızlık arzu eden ırklar, orada hakimiyeti hak iddia eden Türkler ve diğer Balkan halkları ve en son Avrupa kendisi-. Sorunun bütünüyle incelenmesi için yazara göre onu teşkil eden başlıca unsurlar, sorunun nasıl meydana geldiği ve çözümlerini belirtmek gerekmektedir.

Yazara göre Makedonya bölgesi, milletlerin savaşarak bağımsızlığına kavuştuğu Yunanistan, Romanya, Sırbistan ve Bulgaristan gibi devletlerden farklı bir durum arz etmektedir. Sayılan o bölgelerde hiç olmazsa görülen ırklar, fikirler ve arzuların bağdaşıklığı, Makedonya'da ise tam tersi izlenmektedir. Ona göre, bölgedeki Yunanlar, Bulgarlar, Sırlar ve Eflaklılar/Ulahlar birbirlerinden farklı milletler, Türklerin egemenliği ve müslümanlardan kurtulma isteğinde hemfikir olsalar dahi her milletin ayrı arzuları ve emelleri bulunmaktadır. Bu halkları daha iyi anlayabilmek için tarihi ve etnik iddialarını da ele almak gerekir.

Makedonya'daki yaşayan halkları tek tek ele alan yazar, en eski Makedonya ahalisi olarak iddia edebilen Yunanlıların olduğunu ileri sürmektedir. Kosova, Manastır ve Selanik vilayetlerinde çoğunluk olmamalarıyla birlikte Yunanlılar, milli bağımsız hayallerinde kendilerini İskender emparatorluğu ve Bizans'ın mirasçisi ve yayılmacı İslam'a karşı doğru dinin (Hıristiyanlık) temsilcisi olarak görmektedirler. O eski emparatorlukların sahip olduğu balkan topraklarını yeniden ele geçirme mücadelesine yaygın okullarında yunanca ve yunanlıların iddialarını eğiterek ve propaganda faaliyetleriyle bütün balkan halklarının katılmalarını davet etmektedirler.

Sayısal olarak Yunanlılardan fazla olan ve Bulgar-Sırp iki gruba bölünen Slavlar da Makedonya üzerine hak iddia etmektedir. Yazar, Slavlaşmış Tatarlar veya Tatarlaşmış Slavlar olan Bulgarların, salt slavlar olan Sırlarla III. yüzyılda hemen hemen aynı zamanda bölgeye geldiklerini aktarmaktadır. İkisinden hangisi önce bölgeye yerleştiği kesin bilinmemekle beraber bazıları Bulgarların Yunanlılardan bile daha önce geldiklerini düşünmektedir. Müellife göre bilinen şu ki VI. Yüzyıldan itibaren belli aralıklarla Bulgarlar, Sırlar ve Yunanlılar arasında bölgedeki hakimiyet değişse de Makedonya yarımadası, XIV. yüzyılda Türkler buralara hakim oluncaya kadar slavların elinde kalmıştır. Halkın çoğunu oluşturan Bulgarlar, düzenli bir şekilde çalışan propagandasıyla Bulgaristan toprağı olarak gördükleri Makedonya'yı destek aldıkları Bulgaristan krallığına bağlamaya çalışmaktadırlar.

Müellifin aktardığına göre uzun zaman ve özellikle Büyük Duşan zamanında Makedonya bölgesine hakim olan Sırlar ise Bulgarlara rağmen bölgenin Slavların temsilcisi olarak Sırbistan'a katılması

gerektiğini savunmaktadırlar. Ancak Sırbistan'ın iç sorunları nedeniyle propagandası Yunanlılar ve Bulgarlara göre zayıf ve Makedonya'ya doğrudan etkisi de az durumundadır. Bunların dışında 70.000 kadar nüfusa sahip Eflaklı/Ulahlar da Makedonya'nın en eski sakinlerinden sayılmaktadır. Paul Emili fetihleri sonrasında herhalde o bölgeye yerleşen Latinler soyundan gelen Eflaklı/Ulahlar XI. yüzyılda Bulgar-Eflak Emperatorluğunu kurmuşlardır. Yazar, onların da Büyük Eflak kurmayı veyahut Yunan egemenliğinden kurtulmak için Arnavutluk'a bağlanmayı hayal ettiklerini söylemektedir. Eski büyük savaşçı Pelasg soyundan geldiklerini iddia eden Arnavutlar da Makedonya halkının büyük bir kısmını teşkil etmektedir. Erken bir dönemde İslam dinini benimseyen bu millet yüzyıllardır İslam adına korudukları bu zengin toprakların Yunanlılar ve Slavların eline geçmesine müsaade etmezler. Bunların yanında bulunan Yahudiler, Makedonya'daki yaşanan ırklar mücadelesinde rol oynamasalar da Selanik gibi yerlerde önemli bir nüfusa sahiptirler. Makedonya'da nüfusu az olan ancak fetihlerine istinaden beş asırdır mülk sahibi vaziyette olan Türkler de artık yerel halkın din özgülüğü ve ulusalcı hareketlerine karşı karşıyadır.

Yazara göre Makedonya'daki milletlerin kendi bağımsızlık emellerine nazaran hareket etmeleri ve birbirleriyle savaşmaları, komşu ülkelerin de temsil ettikleri milleti desteklemeleri ve Avrupa'nın da barış için ve bölgenin siyasi dengesinin bozulmaması için meseleyle yakından ilgilenmesi dolayısıyla artık sadece Makedonya meselesi değil aynı zamanda Ermeni, Arnavut ve Girit meselelerin olduğu gibi Yunan meselesi, Sırp meselesi, Bulgar meselesi ve Romanya meselesi vardır. Avrupa'nın insanlık ve siyasi adına gösterdiği gayretleriyle girişilen Müritz gibi reformlara rağmen Makedonya'daki milletler arasında barış sağlanamamıştır. Ancak yazar, Jön Türk devriminin yürürlüğe getirdiği ikinci Meşrutiyetle birlikte Makedonya halkı arasında bir umut doğurduğunu ve bir an çatışmalar ve eşkiyacılığın durduğunu söylemektedir. Ne var ki beceriksizce hareket ettiğini nitelendirdiği Jön Türk hükümeti, yerel halklara ve milliyetçi derneklere yönelik çıkardığı kanunlar ve islamlaştırma politikası yeniden umumî bir memnuniyetsizlik yaratmıştır.

Makedonya meselesinin çözümü için telkinlerde bulunan yazara göre bu sorunun tarafsızca ele alındığında belli ki sorunun Makedonya'nın hıristiyan tebaalarının Sultan'dan bağımsız yaşamak istemeleri olduğu ve o halde en basit çözümü de Makedonya'nın üç vilayetinin, sakinleri arasında paylaşılmasıdır. Müellif, kaçınılmaz komşu ülkelerin müdahaleleri, milletlerin nüfus sayılarının kesin olmaması ve melezleşmesi gibi nedenlerden çözümün uygulanması yine zor olduğunu söylemektedir. Halkların da istedikleri gibi tarihi haklarına dayanan bir çözüm de mümkün görülmemektedir. Zira Makedonya'ya yerleşen ilk millet bilinmemektedir. Yazar, sorun ancak Jön Türklerin bölgede önerilen reformlar programlarının fiilen uygulamalarıyla çözülebileceği ve hiç olmazsa, daha önce ortaya atılan federasyon sistemi içerisinde balkan halklarının toplanması fikri en iyi seçeneği görmektedir.

Joseph Aulneau, bu makalesinde günümüz standart akademik yazısına göre başlıklı bölümler oluşturmamışsa da çok muhtasar, kronolojik ve açıklayıcı şekilde "Makedonya meselesi"ni ele

almıştır. Meselenin sebepleri, geçtiği süreç, sonuçları ve çözülmesine dair önemli telkinlerde bulunurken meseleye dahil olan güçler ve özellikle dönemin Batı tavrını ortaya koymaktadır. Bunun yanında Makedonya'daki durumu çok tehlikeli olduğu, Balkanlarda savaş çıkabileceği, hatta umumî bir savaşa dönüşebileceği ve bölgede olacak bir değişiklik Osmanlı'nın sonuna neden olabileceği gibi tespitleri de doğru çıkmıştır. Ancak yazarın, memleketi Fransa'nın adalet ve insanlık için, mazlum milletlerin savunucusu olarak meseleye dahil olduğunu ileri sürmesi, aynı dönemde Fransa'nın Afrika'daki sömürgecilik faaliyetlerini bilmediği veyahut bilmezlikten geldiğini göstermektedir.

